HORIZONT 2023/05

Migrációkutató Intézet

Zeöld Zsombor: **Migráció és menekültek: a Lengyelország előtt álló kihívások 2022. február 24-e után**

2023. 05. 17.

Zeöld Zsombor: Migráció és menekültek: a Lengyelország előtt álló kihívások 2022. február 24-e után[1]

ABSZTRAKT

2022. február 24-ét követően a lengyel kormányzat nem érzelmi, hanem racionális döntést hozott az Ukrajnával kapcsolatos politikáról. Ennek egyik központi eleme nem pusztán a háború elől menekülőknek adandó azonnali segítségnyújtás, hanem Lengyelországon belül maradásuk elősegítése volt – beleértve társadalmi és munkaerőpiaci integrációjuk elkezdését is. A nagyszámú menekült miatt a mindenkori varsói kormánynak a belpolitikai és társadalmi stabilitásra is folyamatosan oda kell figyelnie, s a menekültek integrációjának elősegítésére tett lépéseit össze kell hangolnia a társadalom egyes csoportjaiban (esetlegesen) megjelenő feszültségekkel. 2022. február 24-ét követően Varsónak nem pusztán az ukrán menekültek kérdését kellett megoldania, hanem – többek között nemzetbiztonsági okokból – továbbra is fel kellett, hogy lépjen a belorusz–lengyel határon tapasztalt illegális migrációval szemben. Lengyel értékelés szerint hasonló helyzet állhat elő a kalinyingrádi térségben is, mely ellen Varsónak ugyanúgy lépéseket kell(ett) tennie.

BEVEZETÉS

A 2022. február 24-i Ukrajna elleni újabb, kiprovokálatlan orosz agresszió a közép-európai térségben (is) összetett folyamatokat indított el: újfent teret nyert az a realista külpolitika, melyben a földrajzi meghatározottságon kívül a terület, a népesség és a gazdasági teljesítmény hármasa a meghatározó tényező – ezek kihatással vannak az érintett ország bel-, biztonság- és külpolitikájára is.

A közép-európai térséget vizsgálva Lengyelország szerepe – többek között az 535 km hosszú ukrán–lengyel határhossz, illetve az ország földrajzi elhelyezkedése miatt – kiemelkedően fontossá vált, s maradt is a kiújult háború első hónapjai után. Ellentétben az egyes magyar sajtótermékekben megjelent véleményekkel és az ezekben olvasható általános megközelítéssel – miszerint a lengyelek érzelmi kérdésként kezelték és kezelik az orosz–ukrán háború kérdését, illetve az ehhez szorosan kapcsolódó menekültkérdést –, a valóságban a varsói politikai elit hideg fejjel, racionálisan hozott döntést egy átfogó, a menekültek befogadásán és ellátásán bőven túlmutató politika életbe léptetéséről.[2] A Jog és Igazságosság (Prawo i Sprawiedliwość; PiS) által vezetett lengyel kormánykoalíció célja, hogy a háború miatt előállt helyzetben aktívan tegyen egy regionális középhatalmi státusz eléréséért – így a menekültek vonatkozásában azok társadalmi és gazdasági integrációját *is* célul tűzve ki maga elé.

Jelen írás célja, hogy bemutassa a 2022-ben kiújult háború következményeként Lengyelországba menekült ukrán

[1] Zeöld Zsombor Lengyelország-szakértő. A tanulmányban szereplő állítások kizárólag a szerző álláspontját tükrözik, s nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

[2] A hangulatkeltés egyik különösen súlyos megjelenése az az időről-időre felbukkanó, orosz eredetű dezinformációs tézis, miszerint Lengyelország katonai erővel szándékozik Ukrajna nyugati területeit elfoglalni. (Ld. pl. ORIGO 2023). Ezen állítások minden valóságalapot nélkülöznek, s például a XX. századi lengyel történelem ismeretének teljes hiányáról árulkodnak. A mai Lengyelország jelenlegi határainak megváltoztathatatlanságát 1945-öt követően először a lengyel római katolikus klérus fogalmazta meg a „Megbocsátunk és bocsánatot kérünk" (Przebaczamy i prosimy o przebaczenie) című, 1965 novemberében kelt, a német püspököknek címzett levelében. A kérdés a '70-es évektől kezdve az egyik legfontosabbá vált, mely a rendszerváltásig végérvényesen eldőlt. (Jerzy Giedoyc munkásságán kívül ld. JANKOWIAK 2020)

állampolgároknak biztosított lengyel segítséget, kitérjen a menekültek lengyelországi jelenlétével összefüggő lehetőségekre és problémákra – ugyanúgy, mint ahogy a migrációval kapcsolatos egyéb kérdésekre is.

A 2022. február 24-e után előállt helyzet jobb megértéséhez röviden ki kell térni az ukrán munkavállalóknak a háború kiújulása előtti helyzetére a lengyel munkaerőpiacon: 2021. decemberi adatok[3] szerint 1–1,3 millió ukrán vállalt munkát Lengyelországban – közülük társadalombiztosítással a hivatalos lengyel állami szervek szerint 2021 novemberében 634 900-an rendelkeztek.[4] A lengyel Határőrség adatai szerint 2022. február 24-ét követően a lengyel–ukrán határt (Ukrajna irányába) több mint nyolcszázezren lépték át – többségében férfiak,[5] melynek következtében a lengyel munkaerőpiac is gyökeresen megváltozott. Lengyel gazdasági szereplők és elemzők már 2022. február 25-én felhívták arra a figyelmet: kulcsfontosságú lesz az Ukrajnából érkező menekültek gazdasági integrációja – az akkori becslések szerint a lengyel gazdaság hat hónap alatt félmillió új munkavállalót tudna alkalmazni, a későbbiekben pedig további kétszázezret.[6] A háború kitörése azonnali negatív következményekkel a lengyel szállítmányozási és logisztikai szektorra, az építőiparra, a szolgáltatásokra és az ipari termelésre, illetve a kereskedelemre járt.[7] A gazdasági problémát két faktor súlyosbította: egy, 2022 márciusában végzett felmérés szerint egyfelől a megkérdezett lengyel mikro-, illetve kis- és középvállalatok 19 százaléka volt kapcsolatban az ukrán, a belorusz és az orosz piaccal; másfelől a háború negatív hatásaitól a lengyel–ukrán határon fekvő, az ország legszegényebb és legnagyobb munkanélküliségi mutatóval rendelkező (Lubelskie és Podkarpackie[8]) vajdaságaiban a vállalkozások 39, illetve körülbelül 80 százaléka félt.[9]

UKRAJNA ÉS MENEKÜLTEK: SEGÍTSÉGNYÚJTÁS, FELKÉSZÜLÉS A TARTÓS LENGYELORSZÁGI JELENLÉTRE

A 2022. február 24-én kezdődött menekülthullám következményeként Ukrajna teljes területéről, 90 százalékot meghaladó arányban érkeztek nők és gyerekek.[10] A fő menekülési irány Lengyelország volt. A lengyel hatóságoknak azonnali válaszlépéseket kellett tenniük a helyzet kezelésére. Ebben értelemszerűen a humanitárius megközelítés dominált, azonban már 2022 márciusában megjelentek az első jelek arra vonatkozóan: a kormányzat a menekültek tartós lengyelországi jelenlétével számol, s ilyen körülmények között elsődleges

[3] BANKIER 2021.
[4] Ibid.
[5] OTTO Work Force (d.n.)
[6] „Kluczowe będzie poradzenie sobie z falą uchodźców, którzy początkowo nie będą szukać pracy, a nasz kraj będzie tylko schronieniem przed wojną […] polski rynek pracy jest w stanie wchłonąć około pół miliona pracowników w ciągu sześciu miesięcy, a kolejne 200 tys. na dalszym etapie" SŁOMSKI, D. (2022)
[7] MONEY.pl 2022a.
[8] SKWIROWSKI 2022a.
[9] SŁOMSKI 2022.
[10] EWL REPORT 2022 6-7.

fontosságúnak tekinti munkaerőpiaci integrációjukat.[11] Fontos kiemelni: a – (kulturális) katolicizmusra is alapozva – a lengyel társadalom oldaláról megjelenő, általánosnak tekinthető segítségnyújtás[12] alapvető fontosságú volt a február 24-ét követő hetekben-hónapokban.

A segítségnyújtásnak öt pillérét lehet meghatározni:

- civil társadalmi kezdeményezések, illetve állampolgárok felajánlásai (pénz- és egyéb adományok, önkénteskedés, egyéb típusú felajánlások pl. vállalkozóktól);
- egyházi szerepvállalás;
- a helyi önkormányzati szervek lépései;
- állami szerepvállalás (beleértve ebbe a kormányzatot, a kormányzat helyi szintű képviselőit, illetve állami tulajdonú vállalatok lépéseit);
- nemzetközi szervezetek segítségnyújtása.

MEGMOZDUL A CIVIL TÁRSADALOM

Rugalmassága és gyorsasága miatt az egyéni, illetve a civil társadalom oldaláról érkező segítségnyújtás elengedhetetlenül fontos volt a menekülteknek már február végén, azonnal nyújtandó, átfogó segítségben. A saját (szabad)időt és anyagi erőforrásokat is felemésztő munka tehermentesítette a lassabb reagálóképességű állami szerveket, egyben az általa megfogalmazott kritikákkal a 2023. évi őszi választásokra lassan készülő belpolitikai helyzetben muníciót adott a regnáló kormányzattal szembeni politikai kritikák megfogalmazására. (A fentieken kívül a társadalmi hozzáállás a kormány számára „lakmuszpapírként" is funkcionált a társadalmi attitűd felmérésére.[13])

A civil társadalom vonatkozásában a Magyarországon is megtapasztaltak történtek: az először felállított kilenc segélyponton[14] biztosították a menekültek regisztrációját, az (orvosi és étkezési) ellátást, illetve magánalapon is megszervezték a menekültek továbbszállítását. (Megjegyzendő, hogy az ukrán–lengyel határ külső EU-s határ mivolta miatt a lengyel állami szervek relatíve gyorsan változtattak a beléptetés módján annak érdekében, hogy a menekültek a lehető leggyorsabban lépjenek be Lengyelország területére.) A magánszemélyek adományainak értékét a 2022 februárját követő három hónapban kilenc-tízmilliárd PLN-re becsülték.[15] (A háborúhoz tartozó, de nem a menekülteket érintő hír

[11] „Szczególne zasady powierzenia pracy obywatelom Ukrainy, przebywającym legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej" Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa 2022 Art. 1. 3. 1.
[12] A CBOS 2022. február 28-a és március 10-e között végzett közvélemény-kutatása szerint (N=1078) a megkérdezettek 68 százaléka nyilatkozott úgy: valamilyen formában segít a menekülteknek, 94 százalékuk pedig támogatta a menekültek befogadását. Ld. CBOS 2022: 3, 8
[13] Személyes háttérbeszélgetés „C", Varsó, 2022. október.
[14] FIRLIT-FESNAK 2022. 14.
[15] SKWIROWSKI 2022b.

volt, hogy lengyel civilek közösségi finanszírozás segítségével vettek meg egy Bayraktar török drónt.[16])

A civil társadalom a közösségi médiában, illetve az online eszközökben rejlő lehetőségeket is gyorsan a menekültek ellátásának megszervezésére fordította – a szállásfelajánlásokat például Google Mapsre tették fel:

1. ábra: Lengyelországi szállásfelajnlások (2022. március 2-i állapot)[17]

Mindezek mellett a civil társadalom már márciustól kezdve jelezte a kormányzatnak: szektorálisan is átfogó lépések szükségesek. Erre példa, hogy a Lengyel Pedagógusok Szakszervezete (Związek Nauczycielstwa Polskiego; ZNP) 2022. március 8-án levelet írt az oktatási és tudományos miniszternek, melyben egyebek mellett kérték: 1) azon tanítók listájának gyors összeállítását, akik a lengyelt mint idegennyelvet tudják tanítani; 2) azon tankönyvek listájának összeállítását, melyek segítségével a lengyelt mint idegennyelvet lehet tanítani; 3) illetve kérték megfelelően megszervezett pedagógiai-pszichológiai segítségnyújtás biztosítását is.[18] Ugyan az ukrán és a lengyel nyelv megértési szempontból egymáshoz közel áll, az Ukrajna egész területéről érkező menekültek miatt oroszajkú ukránok is nagy számban érkezhettek Lengyelországba – ebben az esetben a „nyelvi

[16] NOIZZ 2022.
[17] Forrás: MAZUR 2022.
[18] ZNP 2022.

távolság" határozottan nagyobb. Az oroszajkú ukránok számára egy jó következtetést adhat az EWL fentebb idézett kutatása: a megkérdezettek 22 százaléka jelölte meg a gyenge nyelvtudást mint a külföldi léttel kapcsolatos félelem okát, illetve 77 százalékuk válaszolta azt, oroszul társalgási szinten beszél[19] – mindez a felnőttek későbbi munkaerőpiaci integrációját is befolyásolja.

EGYHÁZI SZEREPVÁLLALÁS

Pusztán a római katolikus Caritas Polska, illetve a görögkatolikus Caritas Ukrajna vonatkozásában a segítségnyújtás a következőképpen valósult meg: több mint kétezer szálláshely előkészítése, 600 000 PLN (kb. 48 000 000 HUF) biztosítása a helyszínen, élelmiszerszállítás Ukrajnába (2022. március 17-ig több mint 3 200 tonna, több mint huszonhárommillió PLN értékben).[20] A segítségnyújtás a gyermekekre, a fogyatékkal élőkre, a pszichológiai segítségnyújtásra, az információra és jogi segítségnyújtásra is kiterjedt, illetve a későbbi integráció szempontjából különösen fontos területeken (lengyel nyelv oktatása, integrációs támogatás) is megjelent.[21] A Lengyelországi Evangélikus Egyház gyülekezetein keresztül biztosított szállást, illetve – a más országokban működő lutheránus egyházakkal közösen – másfélmillió PLN értékben gyűjtött adományokat.[22] (Más felekezetekről információ online nem volt fellelhető.)

AZ ÁLLAMIGAZGATÁS HELYI SZINTJÉNEK SZEREPE ÉS TAPASZTALATAI

A helyi önkormányzati segítség a civil szektorral biztosított, fent részletezett segítségnyújtáson túlmenően alapvetően a menekültek regisztrációjával, ukrán nyelvű információkkal történő ellátásával, legális tartózkodásának dokumentálásával, illetve munkakeresési segítségnyújtással járult hozzá az Ukrajnából érkezők státuszának rendezéséhez.[23]

A kelet-lengyelországi menekülthelyzettel és annak kezelésével kapcsolatban két regionális nagyváros példáját és tapasztalatait érdemes felhozni: Przemyślbe földrajzi, Lublinba pedig kulturális-társadalmi (ukrán egyetemi diákok nagyszámú jelenléte) okoknál fogva érkeztek nagy számban ukránok. Előbbi, hatvanezres településen keresztül 2022 elején kétmillió ukrán menekült haladt át[24] – külföldön gyakorlatilag a város és az itt megszervezett segítségnyújtás adott emberi arcot az összlengyel, az ukrán menekülteknek biztosított segítségnyújtásnak. Przemyślből az ukrán menekültekkel kapcsolatos negatív ügyek is utat találtak az országos médiába – ezekre az esetekre azonban elszigeteltként kell tekinteni. Ilyenek voltak például azok a 2022. szeptemberi hírek, melyek szerint májustól kezdve,

[19] EWL Report 2022. 10 12.
[20] A Caritas Polska tárgyi és anyagi segítséget 2022. február 24-e és 2023. február között összesen 337 000 000 PLN értékben nyújtott. Ld. CARITAS POLSKA 2022; OŁDAK 2022: 25-26.
[21] Ibid.
[22] TVN 2022.
[23] NIST 2022: 2-3
[24] PAP 2023a.

szinte kizárólag Kárpátaljáról származó, csoportokba szerveződött menekültek úgy akartak felvenni pénzügyi támogatást, hogy folyamatos lengyelországi tartózkodás helyett rövidesen visszatértek Ukrajnába – így nem feleltek meg az ukrán menekültek lengyelországi tartózkodását és a nekik adandó segítségnyújtást szabályzó törvénynek.[25] A polgármester a helyzetet bemutató Facebook-bejegyzése kisebb politikai botrányt kavart, mely a fent említett törvény módosítását eredményezte.[26]

Lublin helyzete a 2022 februárját követő egy évben hasonló volt: egy év alatt a városon több mint kétmillió ukrán menekült haladt át – ellátásukat körülbelül kétezer önkéntes, illetve 460 főállású (önkormányzati) munkatárs segítette. A városban több mint 14 000, a legális munkavállaláshoz szükséges személyi számot (PESEL) adtak ki, a menekültek közül több mint 6 500-an találtak helyben munkát, s közel kétezer ukrán diák tanul a helyi oktatási intézményekben. A városi munkát nemzetközi intézmények is segítették: az UNICEF körülbelül 19 000 000 PLN értékben biztosított segítséget, a WHO-tól pedig például kb. 700 000 PLN értékben érkezett diagnosztikai eszköz.[27]

ÁLLAMI SZEREPVÁLLALÁS

A körülbelül három hét alatt magára találó központi kormányzat a vajdaságok élén álló vajdákat[28] bízta meg az Ukrajnából érkező menekültek ellátásának megszervezésével, felelőssé téve őket a szállás és az oda való eljutás, a közlekedés finanszírozása, a napi étkezés, a tisztálkodási eszközök biztosításában – a helyi közigazgatás kiadásait teljes mértékben átvállalva.[29] Mindezt egy, a háború következtében Ukrajnát elhagyó menekültek helyzetét rendezni kívánó, 2022. március 12-én, visszamenőleges (2022. február 24-i) hatállyal életbe lépett törvény[30] keretében szabályozták, mely rendelkezett a menekülteknek (illetve az ellátásukban aktívan segítséget nyújtóknak) adandó pénzbeli támogatásról is. Fontos megjegyezni: a menekültek a pénzügyi segítséget kizárólag a lengyel személyi szám átvétele után vehették át (az eljárást a határátlépést követő legkésőbb hatvanadik napon[31] lehet elindítani, s a támogatások folyósításához 30 napot meghaladóan nem lehet elhagyni az

[25] „Urzędnicy wskazują, że proceder trwa od maja. Polega on na tym, że do Przemyśla na krótko przyjeżdżają transporty ukraińskich kobiet z dziećmi, które po uzyskaniu pomocy finansowej zaraz wracają do siebie. […] To głównie kobiety z dziećmi. Często przychodzą kobiety z 5-6 dzieci i każdemu trzeba nadać numer PESEL. Tych, którzy uciekają z terenów objętych działaniami wojennymi, jest najwyżej dwie osoby tygodniowo. A przed urzędem każdego dnia ustawiają się kolejki zorganizowanych grup, które przyjeżdżają do nas w 99 proc. z Zakarpacia – przekazał jeden z anonimowych urzędników.” DEMAGOG 2022.

[26] Ibid. „W tym celu Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji proponuje m.in., by ZUS i urzędy realizujące świadczenia rodzinne otrzymywały z rejestru Straży Granicznej historię przekraczania granicy przez obywateli Ukrainy, czyli przede wszystkim daty każdorazowego wjazdu i wyjazdu z Polski.”

[27] PAP 2023b.

[28] A magyar rendszert alapul véve kb. a vármegyei kormányhivatalok vezetői.

[29] WPOLITYCE.PL 2022.

[30] Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa 2022.

[31] Ibid. Art 3. 2.

országot). A törvényt 2023. január 28-án módosították,[32] a menekülteket illetően négy fő változást bevezetve:

- a személyi számot harminc napon belül lehet kérvényezni;
- megszüntették a törvény 28. paragrafusában megjelölt lehetőséget, mely szerint az ideiglenes tartózkodási engedélyt kilenc hónap után a menekült kérvényezheti;
- 2023. április 1-jével olyan változásokat vezet be, melyek legális tartózkodás esetén engedélyezik a munkavállalási célú ideiglenes tartózkodási engedély megszerzését;
- a más EU-s tagállamokban védelmet kapó, Lengyelországban regisztrált ukrán menekültek elveszítik lengyelországi tartózkodási jogosultságaikat.

A fenti törvény rendelkezik egy egyösszegű, fejenként 300 PLN-t kitevő pénzügyi támogatás kifizetéséről,[33] valamint a menekültek elszállásolásában részt vevő jogalanyok költségeinek teljes mértékű fedezéséről[34] menekültenként napi 40 PLN erejéig.[35] Utóbbi támogatást a menekülteknek 120 napig biztosították – s egy későbbi, 2023. március eleji módosítás nyomán a menekültek által fizetett önrészt 120 nap után 50 százalékban, 180 nap után pedig 75 százalékban határozták meg – ezen módosítások azonban nem érintettek egyes csoportokat (pl. tartós ápolást igénylőket, gyermeket váró anyákat, egy évnél fiatalabb gyermeket ellátókat stb.).[36] A törvény szintúgy rendelkezett az egészségügyi területről érkező ukrán menekülteknek legfeljebb 18 hónapig érvényes, feltételekhez kötött munkavállalási engedélyek kiadásáról[37] – mindezzel az országban tartósan maradó menekültek munkaerőpiaci integrációja felgyorsításának igényét alátámasztva. (A kormány 2022. április 1-jén[38] kormánybiztost nevezett ki az ukrajnai háborús menekültek ügyének kezelésére – Paweł Szefernaker egy 2022. októberi interjúban egyértelműen a menekülteknek biztosítandó pénzügyi támogatások korlátozása mellett foglalt állást.[39]) Fentieken kívül a törvény a menekültek ingyenes egészségügyi ellátásáról is rendelkezett.[40] A menekült gyermekek vonatkozásában a törvény hozzáférést engedett a lengyel állampolgároknak biztosított szociális támogatásokhoz (gyermekenkénti havi 500 PLN családi pótlék) – 2023. január végi sajtóinformációk szerint eme támogatási formát az ukrán

[32] Urząd do Spraw Cudzoziemców 2023.
[33] Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa 2022. Art. 31.
[34] Ibid. Art. 13. 1.
[35] Stowarzyszenie Interwencji Prawnej 2022.
[36] Ibid.
[37] Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa Art. 61.
[38] Kancelaria Prezesa Rady Ministrów 2022.
[39] Rzeczpospolita 2022a.
[40] Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Art. 37.

menekültek az év májusa végéig vehetik igénybe, s a kormányzat az ukrán családok vonatkozásában jövedelmi kritérium bevezetésén gondolkozik.[41]

A lengyel társadalom ezen támogatásokat a Varsói Egyetem Politikatudományi és Nemzetközi Tanulmányok Karának 2022. április-májusi kutatása szerint [N=380] támogatta (a gyermekek lengyel iskolarendszerbe történő felvételét 84 százalék, az egészségügyi rendszerhez való ingyenes hozzáférést 59 százalék, az egyszeri 300 PLN biztosítását 51 százalék, a szállás biztosításában megjelenő támogatást pedig 50 százalék) – megjegyzendő azonban, hogy a lengyel állampolgároknak járó szociális támogatások az ukrán menekülteknek történő biztosítását legfeljebb 31 százalékuk fogadta el.[42] A Lengyel Közgazdasági Intézet (Polski Instytut Ekonomiczny) 2022 év végi becslése szerint a lengyel állam a közszolgáltatások (beleértve ebbe az oktatást és az egészségügyet is) biztosítására és egyéb támogatásokra kb. 15,9 milliárd PLN-t szentelt, a helyi önkormányzatoknak pedig 2022. június 8-ig kétmilliárd PLN-t folyósított.[43]

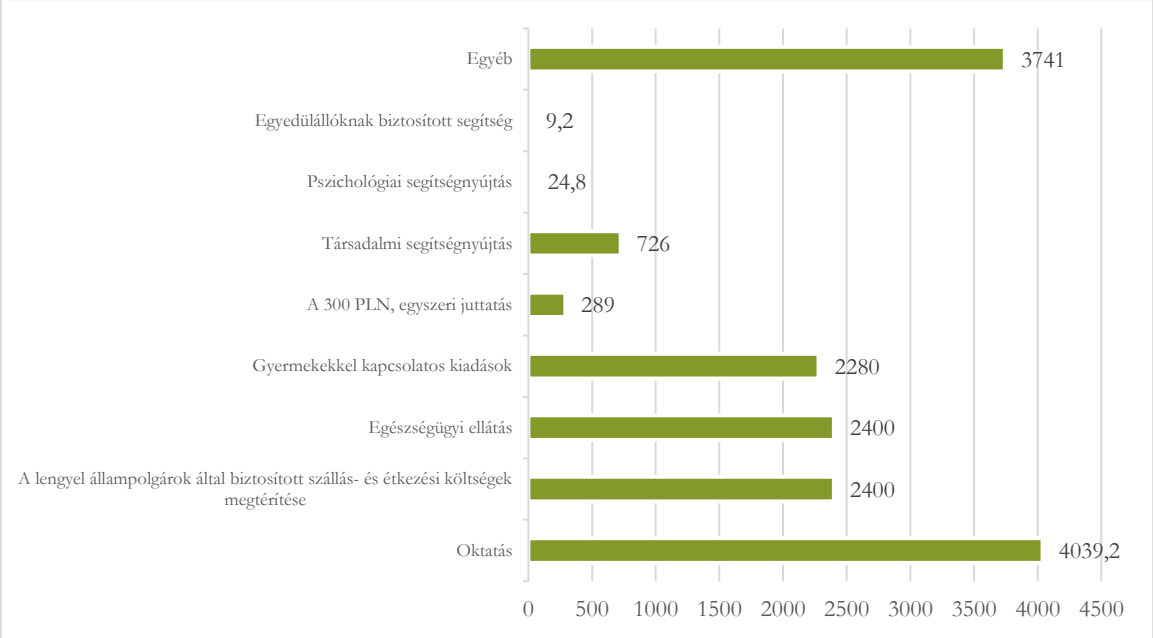

2. ábra: Az Ukrajnából származó menekültek támogatásával összefüggő, becsült éves közkiadások (millió PLN; összesen: 15 911,8)[44]

[41] „**Jak dowiedział się money.pl, świadczenie 500 plus będzie również wypłacane na ukraińskie dzieci**. Na razie uchodźcy z Ukrainy mogą korzystać z 500 plus do końca maja. Ukraiński portal uapl.info, powołując się na rozmowę z wysokiej rangi anonimowym urzędnikiem Ministerstwa Finansów napisał, że rząd zastanawia się nad wprowadzeniem kryterium dochodowego dla rodzin ukraińskich, które korzystają z 500 plus." MONEY.PL 2023.

[42] Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych, Uniwersytet Warszawski: Wstępny raport z badania „Społeczna percepcja uchodźców z Ukrainy, migrantów oraz działań podejmowanych przez rząd Mateusza Morawieckiego Idézi: DELOITTE 2022: 31.

[43] „Przypomnijmy, że wydatki publiczne związane z zagwarantowaniem uchodźcom dostępu do świadczeń oraz pomocy społecznej, a także możliwością korzystania z usług publicznych – **zwłaszcza opieki zdrowotnej i edukacji, wyniosą w tym roku ok. 15,9 mld zł** – podaje Polski Instytut Ekonomiczny. […] Według informacji podanej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji wartość środków przekazanych samorządom na ten cel wyniosła 2 mld zł zgodnie ze stanem na 8 czerwca 2022 roku" MONEY.PL 2022b.

[44] Forrás: POLSKI INSTYTUT EKONOMICZNY 2022a: 17.

A háború első hónapjaiban az Ukrajnából menekülők száma március közepén a napi körülbelül 140 000 fős szinten tetőzött, s 2022. február 24-e és július 2-a között az alábbiak szerint alakult:

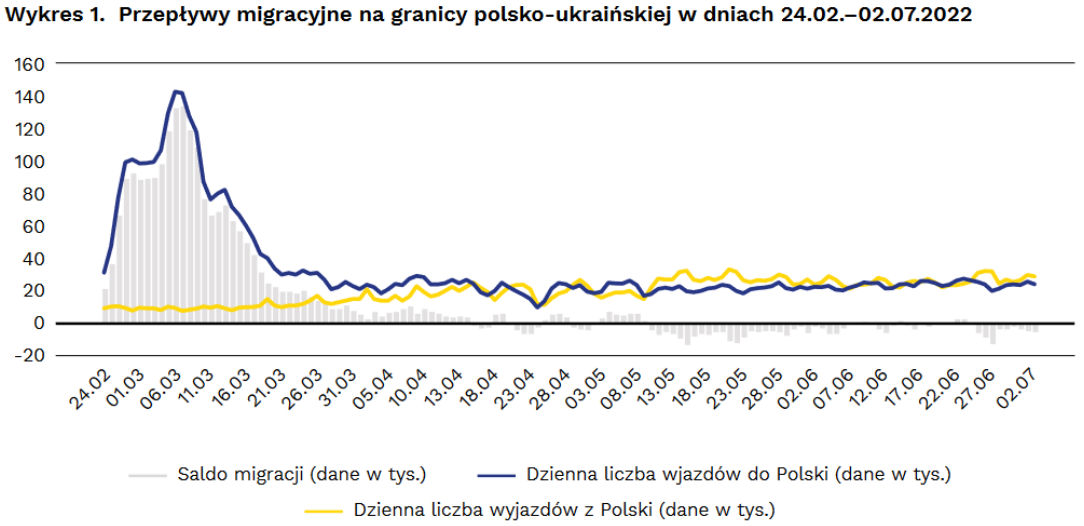

3. ábra: Migráció az ukrán–lengyel határon 2022. 02. 24–2022. 07. 02. között (ezer fő)[45]

A kezdeti időszakban a kormányzat számára az egyik legégetőbb probléma a menekültek a kelet-lengyelországi területekről történő továbbszállításának, illetve szétosztásának kérdésköre volt – utóbbi a nagyvárosok, vajdasági központok tehermentesítésén kívül a későbbi munkaerőpiaci elhelyezkedés megkönnyítését, illetve egyes társadalmi feszültségek visszafogását is szolgálta. A 2022. február 24-ét követő hetekben a nagyvárosokban és azok pályaudvarain meglehetősen kaotikus helyzet alakult ki, s ennek gyors kezelését nem sikerült minden esetben megoldani – a főváros például gyakorlatilag megtelt: 2022. június legvégén több mint háromszázezer menekült tartózkodott három napnál hosszabb ideig Varsóban és agglomerációjában, számukra 170 000 személyi számot adtak ki, az Ukrajnából érkezők kb. 30 százalékát pedig még nem regisztrálták.[46] A menekültek országon belüli szétosztása szükségességének egyik leggyakorlatibb okát az Ukrajnát a háború miatt elhagyók nemi összetételében kell keresni: általánosságban beszélve, mihelyst a családfenntartóvá előlépett nő munkát talál és gyermekét/gyermekeit oktatási intézménybe befogadják, munkaerő-mobilitása töredékére esik vissza.[47] Mindennek megoldásában a Lengyel Államvasutakra (Polskie Koleje Państwowe; PKP) hárult nagy feladat – a vállalat több mint 2,3 millió fő ingyenes szállítását oldotta meg.[48] A kormányzat a menekültek országon belüli szétosztását célzó törekvése 2022. július eleji adatok szerint felemásan sikerült: a kiadott személyi számok alapján a hazájukat elhagyni kényszerülő ukrán állampolgárok többsége a

[45] Forrás: POLSKI INSTYTUT EKONOMICZNY 2022a: 10.
[46] FORUM ODPOWIEDZIALNEGO BIZNESU 2022.
[47] Személyes háttérbeszélgetés „A”, Varsó, 2022. október.
[48] MADRJAS 2023.

nagyvárosokban és azok agglomerációjában (legnagyobb számban Varsóban, Wrocławban és Krakkóban) telepedett le:

Mapa 1. Liczba zarejestrowanych wniosków w systemie PESEL według powiatów rejestracji na dzień 2.07.2022

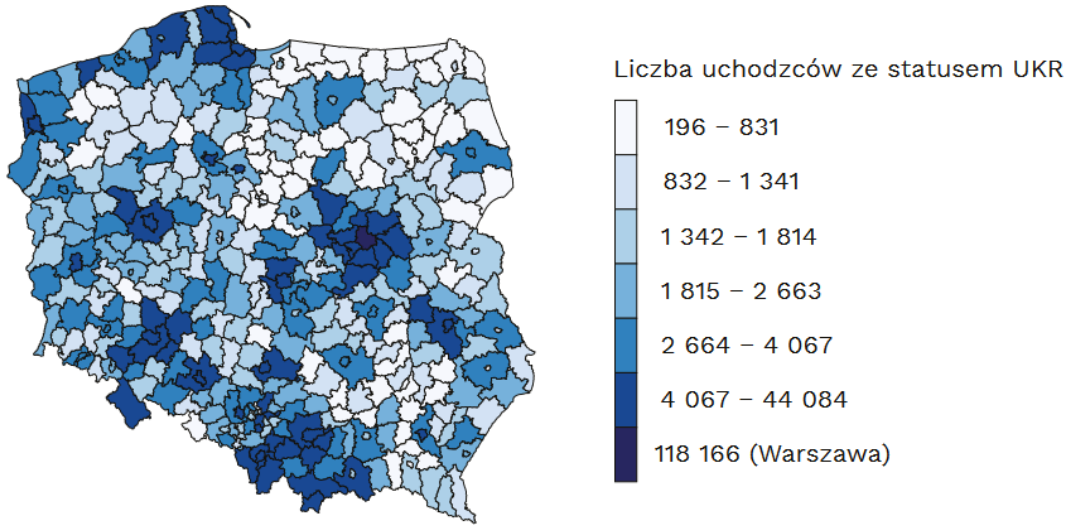

4. ábra: A személyi szám-kérelmek regisztrált száma és járások szerinti területi eloszlása a 2022. július 2-i adatok szerint[49]

A személyi számokkal kapcsolatos július eleji adatok azonban, ahogy a PIE megjegyzi,[50] forrásonként 1,207 millió és 1,55 millió között változtak – mindez nagy valószínűséggel azt jelezte: a lengyel állami hatóságoknál felgyűltek a kérelmek, s a személyi számok kiadása lelassult.[51] A munkavállalás elősegítése érdekében 2022. július közepén a kormányzat külön portált (pracawpolsce.gov.pl; „munkalengyelorszagban.gov.pl") indított.[52]

Nemzetközi szervezetek

Minden valószínűség szerint a lengyel állam önállóan, kizárólag saját forrásból nem tudta volna az ukrajnai menekültek támogatását megoldani: Varsót mind az EU, mind egyes ENSZ szakosított szervek is segítették – elsősorban az első vonalbeli, a határon megvalósított segítségnyújtás vonatkozásában. (A nemzetközi segítséggel kapcsolatos politikai kommunikációs összetevő, hogy a külföldi forrást a lengyel kormányzat saját megnyilatkozásaiban nem igazán hangoztatta.) Az EU oldaláról elengedhetetlenül fontos segítséget jelentett az a több mint 562 millió EUR, mely a REACT-EU (Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe)[53] keretében érkezett. Ennél is

[49] Polski Instytut Ekonomiczny 2022a: 11.
[50] Polski Instytut Ekonomiczny 2022a: 10.
[51] Mindezt 2022 őszén, Varsóban lefolytatott személyes beszélgetéseim egy része is alátámasztotta.
[52] Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie 2022.
[53] European Parliament 2022: 10.

nagyobb pénzügyi segítséget biztosítottak az ENSZ szakosított szervek és partnereik – a szervezet Menekültügyi Főbiztossága (United Nations High Commissioner for Refugees; UNHCR) az *Ukraine Situation Regional Refugee Response Plan* (Ukrajnai válság kezelését célzó Regionális Menekült Cselekvési Terv) keretében Lengyelországnak több mint 740 millió USD-t biztosított.[54] Ugyan az UNHCR anyagaiban *expressis verbis* nem szerepel,[55] de az ENSZ egyéb szakosított szerveitől (pl. az ENSZ Fejlesztési Programjától,[56] illetve a Világélelmezési Programtól) a programba érkező pénzügyi támogatást egyfelől alapvetően nem arra tervezték, hogy azt egy magas fejlettségű ország vegye igénybe, másfelől pedig ezen összegeket a bevont ENSZ-szervek harmadik világbeli országokban végrehajtott programjai költségvetésének terhére csoportosították át. Mindebből azt lehet feltételezni, hogy a háború előrehaladtával folyamatosan nő(tt) a nyomás többek között a lengyel kormányon: hosszabb távon ne számoljon ezekkel a forrásokkal.[57]

2022 nyara: változások, felkészülés a télre

A 3. ábra határátlépési adataiból látszik, hogy 2022. május közepétől a lengyel–ukrán határt többen lépték át, mint a másik irányból. Ennek egyik fő oka, hogy a fő harctevékenységek Kelet-Ukrajnába történő áttevődését követően a Kelet-Lengyelországig menekült ukránok (nők, esetlegesen gyermekek) egyre nagyobb számban kezdtek rövidebb időszakokra (pl. hétvégére) visszautazni Nyugat-Ukrajnába – ez azonban térben limitált volt (egy irányban maximum körülbelül 150 km-nyi megtett út).[58]

2022 nyarán a továbbutazások is megnövekedtek: az UNHCR adatai szerint a Lengyelországba érkezők pusztán hat százaléka indult tovább (elsősorban Németország, Kanada és Norvégia felé), azonban az augusztusban és szeptemberben megérkezettek között a továbbindulási vágy hatszorosa volt a korábbi hónapokban Ukrajnából elmenekültekhez képest (tizennyolc, illetve három százalék).[59]

A lengyel állam első komolyabb, rendszerszintű problémáit a téllel kapcsolatos bizonytalanság hozta elő, mely mögött belpolitikai tényezők (gyorsan emelkedő infláció és energiaárak, potenciálisan növekvő társadalmi elégedetlenség, választási évben a kormánypártok esetleges népszerűség-vesztése) is meghúzódhattak. A kihívást a Nyugat-Ukrajnában felgyűlt, Kelet-Ukrajnából származó belső menekültek esetleges továbbindulása jelentette – ennek kiváltó oka pedig az ukrán energetikai infrastruktúra elleni, többször megismételt orosz tömeges rakétatámadások voltak. A Lubelskie (Lublini) vajdaságból november végén érkező hírek emelkedő menekültszámokról szóltak, illetve arról: a helyi szervek több hullámban (elméletben) képesek a szállásigényt biztosítani.[60]

[54] UNHCR 2022a:6.
[55] UNHCR 2022b: 4.
[56] UNDP; United Nations Development Programme.
[57] Személyes háttérbeszélgetés „B”, Varsó, 2022. október.
[58] Személyes háttérbeszélgetés „A”, Varsó, 2022. október.
[59] UNHCR 2023: 177.
[60] RADIO LUBLIN 2022.

(Fontos megjegyezni, hogy a határt átlépő, korábbi belső menekültekkel kapcsolatos kihívások mások voltak – 2022. november végén a lengyel–ukrán határon fekvő Hrubieszów polgármestere úgy nyilatkozott: a közelgő tél elől menekülő, hozzájuk érkező ukránok relatíve alacsonyabb társadalmi státusszal és anyagi lehetőségekkel rendelkeznek, mint akik a februári első napokban Ukrajnából elmenekültek.[61]) A varsói kormány az ukrán hatóságokkal közösen lépett fel, s Ukrajna különböző térségeiben (Lemberg, Kijev, Csernyihiv megyékben) húszezer fő számára könnyűszerkezetes házakat terveztek felépíteni[62] – ezek Lemberg városában 1 300 fő számára fel is épültek.[63]

2022. tél – 2023. tavasz: adatok

Egyes adatok szerint 2022 végén 1,3 millió ukrán menekült tartózkodott Lengyelország területén, s közülük félmillióan már munkába álltak.[64] Szefernaker 2023. február végén egy interjúban 700 000 foglalkoztatott menekültről beszélt, s ráerősített arra az üzenetre: örökké nem fogja a kormány a menekülteket támogatni; a menekülteknek, a korábban már említett kivételekkel, részt kell vállalniuk a költségekben.[65] A politikus egy másik sajtónyilatkozatban pedig azt állította: a menekültek 80 százaléka már elhelyezkedett a munkaerőpiacon – s arról is szót ejtett, hogy a kormány 1,4 millió ukrán menekült tartós jelenlétével számol.[66] 2023. március 27-i adatok szerint 1 577 289 ukrán menekült élt az országban, számukra az elmúlt hónapokban átlagosan húsz-harmincezer személyi számot adtak ki.[67] Az Ukrajnának nyújtott, a katonai eszközökre is kiterjedő segítségnyújtás összege 2022-ben elérte a GDP egy százalékát (harmincmilliárd PLN).[68] A lengyel sajtóban 2023. február végén megjelent információk szerint az ukrán menekültek a munkaerőpiacon már korábban megjelent állásokat, az elöregedő társadalom miatt megüresedett helyeket, illetve az eddig kompetencia-hiány miatt betöltetlen állásokat foglalták el.[69]

MUNKAERŐPIAC ÉS INTEGRÁCIÓ: STRUKTURÁLIS MUNKANÉLKÜLISÉG, MEREVSÉG, MEGOLDÁSI JAVASLATOK

A háború miatt nagyrészben kicserélődött lengyelországi ukrán munkavállalók nemi összetételének megváltozására a számukra fizikai munkát biztosítók is reagáltak: a korábbi,

[61] Ibid. „Mocno da się zauważyć, że do Polski docierają teraz osoby o relatywnie niższym statusie społecznym i finansowym w stosunku do osób, które w pierwszych dniach wojny wyjeżdżały z Ukrainy. Jak wynika z relacji ich przyjaciół na Ukrainie, największym problemem jest teraz brak pieniędzy, żeby dotrzeć do samej granicy z Polską”
[62] Sharapova 2022.
[63] SOLSKI 2022.
[64] SHARAPOVA 2022.
[65] RADIO ZET 2023.
[66] RADIO PLUS 2023.
[67] RZECZPOSPOLITA 2023a.
[68] Ibid.
[69] BANKIER 2023.

férfiakra szabott normákat megfelezték, s általánosságban egy férfi helyett két nőt vettek fel.[70]

A többek között kelet-európai munkavállalók kiválasztásával és alkalmazásával foglalkozó EWL-csoport lengyel ágának 2022 júliusában készített felmérése szerint az ukrán menekültek lengyelországi munkaerőpiaci elhelyezkedése az alábbiak szerint alakult:

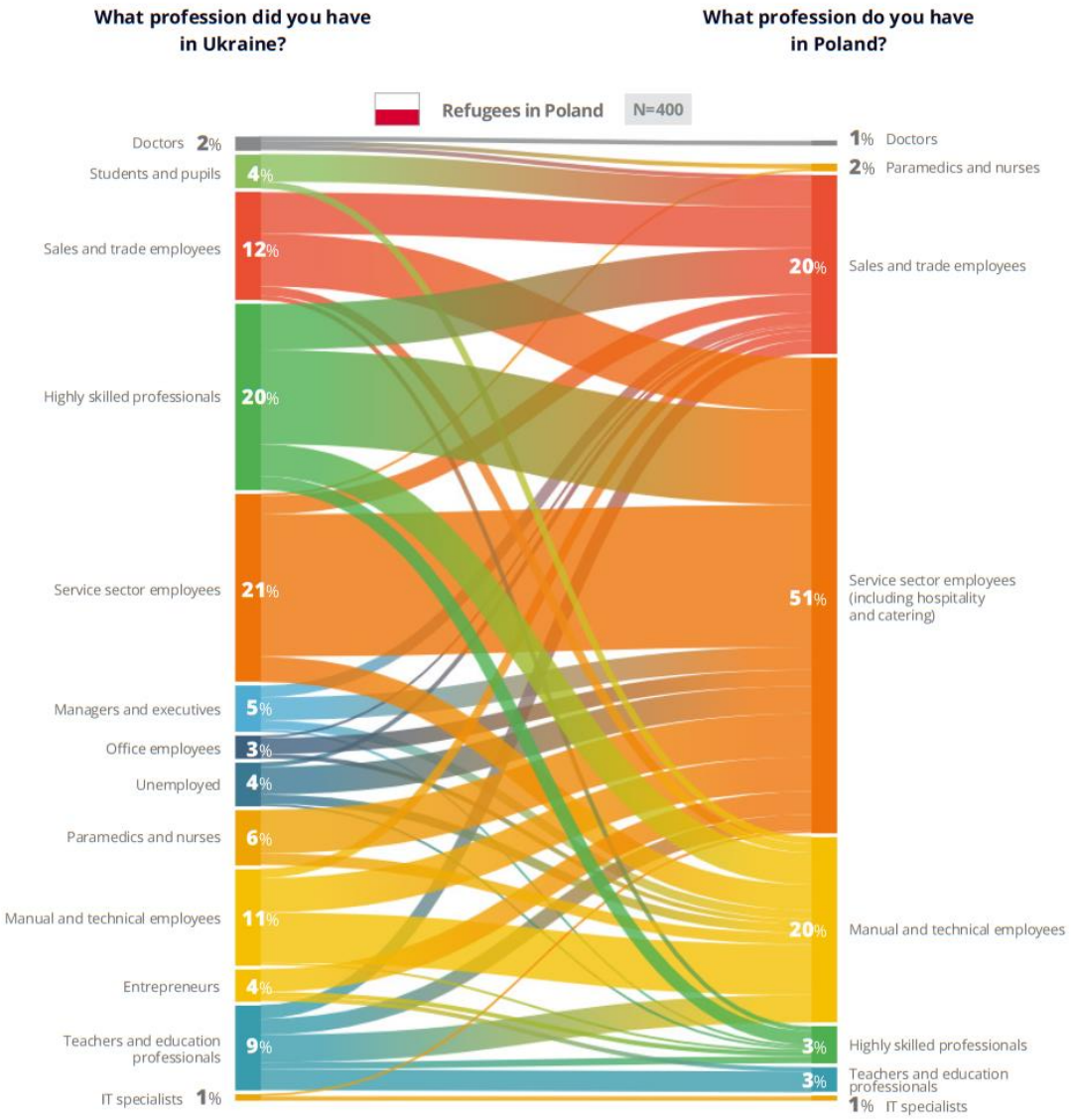

5. ábra: A Lengyelországban munkát talált ukrán menekültek foglalkoztatottsági megoszlása szektorok szerint[71]

A fenti adatok egyértelműen alátámasztják, hogy a lengyel kormányzat egyik célját – a többek között az oktatási területen meglévő munkaerő*igényt* és az egészségügyi rendszert jellemző munkaerő*hiányt* – hosszabb távon lehet csak megoldani. A felmérés szerint a

[70] Személyes háttérbeszélgetés „A", Varsó, 2022. október.
[71] EWL REPORT 2022: 18.

hazájukban orvosként dolgozók fele tudott csak ebben a szakmában elhelyezkedni (a többieknek ápolóként sikerült), az Ukrajnában ápolóként dolgozók közül senki nem tudott szakmájában elhelyezkedni (ők a szolgáltatószektorban, vagy fizikai munkásként helyezkedtek el), a tanárok és az oktatási szektorban dolgozók vonatkozásában pusztán egyharmaduk helyezkedett el saját szakmájában. Általánosságban elmondható, hogy – a (szakirányú) lengyel nyelvtudás hiányában – a menekültek a „klasszikus" munkamigrációs folyamatot járják, járhatják be: többségük (a kutatás szerint 71 százalékuk) a kereskedelmi és szolgáltatószektorban helyezkedik el, illetve elsősorban fizikai munkát végez. (Ezeket a tendenciákat a *gig economy*[72] által biztosított lehetőségek is elősegítik – illetve konzerválhatják.)

Wykres 3. Liczba ukraińskich jednoosobowych działalności gospodarczych w Polsce powstałych w okresie styczeń-wrzesień 2022 r. i dynamika m/m

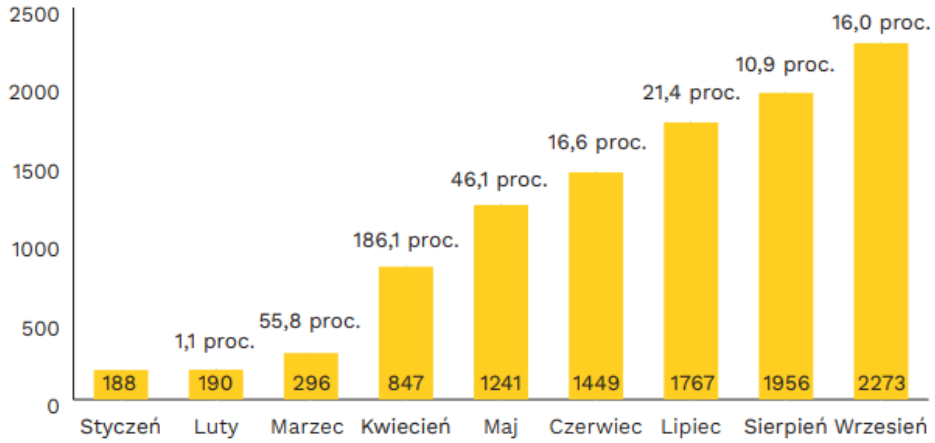

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych CEIDG.

6. ábra: A lengyelországi bejegyzésű, egy főt alkalmazó ukrán tulajdonú vállalatok számának alakulása 2022. január-szeptember között[73]

Az állam előtt álló egyik legnagyobb feladat a strukturális munkaerőhiány megoldása – a nyelvtanulási lehetőségek biztosításának elősegítésén keresztül megalapozva, hogy a lengyelországi szakmai követelményeket sikerrel teljesítsék, illetve a feltételekhez kötött munkaengedélyek kiadási folyamatának felgyorsításával az országban tartsák a képzett ukrán menekülteket.[74] Az egészségügyi rendszert illetően különösen érdekes az a 2023. január végi hír, melyben a Lengyel Orvoskamara elnöke arra hívja fel a figyelmet: az

[72] „Az amerikai Munkaügyi Statisztikai Hivatal szerint a gig economy olyan munkaerő, amely »egyszeri feladatokra vagy projektekre szerződik, és általában digitális piactereken keresztül bérlik fel alkalmi munkára.«" Idézi: RANDSTAD.HU 2019.
[73] POLSKI INSTYTUT EKONOMICZNY 2022b: 13.
[74] POLITYKAZDROWOTNA.PL 2022.

Egészségügyi Minisztérium nem ellenőrzi az Ukrajnából menekült orvosok lengyel nyelvtudását – s ennek a betegellátásban következményei lehetnek.[75] Az oktatási rendszert illető további kihívás, hogy az államnak sürgősen rendeznie kell a túlzsúfolt iskolák és osztályok, illetve a tanárhiány kérdését is – ehhez pedig infrastrukturális beruházások is szükségesek. A (relatív) nyelvi közelség miatt a nyelvtudásbeli hiányosságok három-hat hónap alatt kiküszöbölhetők – ez alapján várható, hogy a közeljövőben a szakirányú elhelyezkedés felgyorsul.

Az egészségügyi területtel összefüggő egyik kérdés, hogy az ukrán menekültek közül az idős- és otthonápolásban elhelyezkedőket – s különösen azokat, akik a folyamatos felügyeletért cserébe a fizetésen kívül térítésmentes szállást és/vagy étkezést is kapnak – milyen mértékben fogják esetlegesen kihasználni a munkáltatók (ez a területre általánosságban, országtól függetlenül jellemző), s az állam hogyan akar és/vagy képes ez ellen szabályozással fellépni.

Az EWL 2022-es kutatásának egyik örömteli faktora, hogy az adatok szerint a négy százaléknyi, hazájában munkanélküli ukrán menekültet a lengyel munkaerőpiac fel tudta szívni – ennek alapján a menekültek foglalkoztatás felé terelésének lengyel kormányzati politikája alapvetően beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Ez viszont nem jelenti azt, hogy ne lennének problémák: a Deloitte 2022 októberében készített felmérése szerint a megkérdezett munkaadók több mint fele szembesül jogi vagy szabályzási nehézségekkel a menekültek foglalkoztatása során.[76]

A Deloitte-jelentés öt fő javaslatot tesz[77] a menekültek helyzetével összefüggésben:

- a dezinformációval szembeni fellépés, a menekültek szakmájukban való elhelyezkedésének elősegítése;
- a nyelvtudásbeli gátak megszüntetése;
- munkavállalási csomagok biztosítása; mely kiterjed a leendő munkavállalók gyermekei helyzetének, illetve a lakhatási kérdés megoldására is;
- a lakhatási kérdések gyors megoldása szabályzással (az ingatlanpiaci korlátok csökkentése);
- a befektetési célú ingatlanok átterelése a kiadási piacra, az ingatlanbérlés megkönnyítése.

Bár a menekültek társadalmi integrációjáról általánosságban még keveset lehet mondani, erre utaló esetleges indikátorként lehet az EWL 2023. áprilisi felmérésére tekinteni, mely arra kérdezett rá: mikor ünneplik a húsvétot. A megkérdezettek egyötöde a nyugati kereszténység szerinti április 9-ét jelölte meg, további 23 százalék a nyugati és az ortodox

[75] WGOSPODARCE.PL 2023.
[76] DELOITTE 2022: 27.
[77] Ibid. 7.

naptár szerint tervezte eltölteni az egyházi ünnepet – míg 36 százalék pusztán az ortodox naptár szerint kívánt ünnepelni.[78]

TÁRSADALMI FESZÜLTSÉGEK, BELPOLITIKA

Az ukrán menekültek Lengyelországban a korábban már említett munkamigráción túlmenően sem „légüres" térbe érkeztek: Varsó és Kijev XX. századi történelme elsősorban az Ukrán Felkelő Hadsereg (Українська повстанська армія; UPA) által az akkori Kelet-Lengyelországban élő lengyelek ellen elkövetett brutális etnikai tisztogatás miatt terhelt – ennek során több tízezer lengyelt mészároltak le korra és nemre való tekintet nélkül. A Lengyelországban egyébként is aktív orosz dezinformációs törekvések 2022. február 24-ét követően szinte azonnal reagáltak az ukrán menekültek Lengyelországba érkezésre, s újabb kampányba kezdtek – a lengyel Kormányzati Biztonsági Központ (Rządowe Centrum Bezpieczeństwa; RCB) szerint a 2022. február 22–március 1-jei időszakban például „az ukrán menekültek megváltoztatják az ország karakterét, a lengyelek másodrendű állampolgárokká válnak"; „az ukránok bűnözést és betegségeket hoznak az országba"; „az ukránok elveszik a lengyel családok és gyermekek számára adandó szociális támogatást"; „az ukrán menekültek túl nagy terhet jelentenek a lengyel költségvetés számára" üzenetek domináltak.[79]

A 2022. február–2023. február közötti időszakban – nem elválasztható módon a lengyel (kulturális) katolicizmustól, a lengyel politikai elit Ukrajna iránti támogatásától, illetve a lengyel és az ukrán politikai elit egymás és a másik társadalma felé tett gesztusaitól – a két országban a másik felé az attitűd pozitívan változott. A kijevi Rating Group közvélemény-kutató Ukrajnában, 2023. februárban végzett szimpátiakutatásai [N_1=1000; N_2=600] szerint a társadalom 97 százaléka viszonyul egyértelműen barátságosan vagy inkább barátságosan a lengyelek felé.[80] Ugyan ezt a kiugró értéket a határ másik oldalán nem látni, a CBOS lengyel közvélemény-kutató 2023. évi szimpátia-felmérése [N=982] a pozitív attitűd tízszázalékos (41→51) növekedését, a negatív hozzáállás nyolc százalékos csökkenését (25→17) mutatta ki[81] – az ukránokkal szemben negatív érzései leginkább a szolgáltatószektorban dolgozóknak, a munkanélkülieknek, a mezőgazdaságból élőknek, a kevesebb, mint havi 1 499 PLN-ből (kb. 122 000 HUF) élőknek, illetve a saját anyagi helyzetüket rossznak ítélőknek voltak.[82] Ugyan ezen értékek a vizsgált kategóriák közül sehol nem haladták meg vagy érték el az ukránokhoz pozitívan viszonyulók arányát,[83] a 2023-as választási évben jó közelítést adnak a lengyel társadalmon belül lévő hangulatról – különösen úgy, hogy az

[78] RAPORt EWL 2023.
[79] RZĄDOWE CENTRUM BEZPIECZEŃSTWA 2022a.
[80] RATING GROUP 2023: 25.
[81] CBOS 2023: 4-5.
[82] Ibid. 28.
[83] Ibid.

ukrajnai menekültek romló gazdasági környezetben, rekordmagas inflációs időszakban érkeztek Lengyelországba.

Mértékadó parlamenti politikai párt ezzel együtt sem kezdett ukránellenes retorikai kampányba, azonban a Konfederacja (Konföderáció) politikai formáció magáévá tette ezen hangok képviseletét. A szabadpiaci elveket valló, euroszkeptikus, a szélsőjobboldalt is magában foglaló párt 2022 júliusa közepén előállt az „Állítsuk meg Lengyelország elukránosítását" (Stop ukrainizacja Polski) címet kapott tervével,[84] mely – azon kívül, hogy pl. AIDS jelentette járványveszélyt és a bűnözés megnövekedését vizionálta – helyenként valós helyzetleírást adott többek között a romló lakáspiaci helyzetre is rávilágítva, s síkra szállva a pénzügyi támogatásoknak az ukrán menekültek anyagi helyzethez kötéséért. Az anyag a franciák tömeges migrációs tapasztalatait példaként felhozva külön pontot szentel az etnikai-kulturális tényezők eróziójának,[85] s javaslatot tesz többek között az állampolgársági és a nemzeti kisebbségről szóló törvények szigorítására[86] – előbbi vonatkozásában például kikötve, hogy ukrán állampolgárok vagy az ukrán nemzetiséghez tartozók nyilatkozatban kell elítéljék az UPA-t és „Bandera tradícióit".[87]

Egy 2022. augusztusban végzett közvélemény-kutatás [N=800] szerint a Konfederacját támogatók 49 százaléka viszonyul negatívan az ukránokhoz.[88] A teljes lengyel politikai elit számára jelent problémát az, hogy a Konfederacja támogatottsága annál inkább nő, minél több szó esik a választási ígérgetések között a szociális támogatások további térnyeréséről.[89] A pártot 2023 március-áprilisában (jócskán lemaradva a vezető politikai csoportosulásoktól) 11,2 százalékos támogatottsággal inkább már a harmadik, mint a negyedik erőnek mérték,[90] s egy szoros választási végeredmény esetén teljesen nem kizárható, hogy kormányközeli pozícióba kerülnek.

2023 áprilisának végén nem kizárható, hogy a szociális támogatási rendszerrel összefüggő választási elvárások döntőek lesznek az ezévi parlamenti választások végeredménye vonatkozásában – a menekültekkel kapcsolatos kérdés, hogy a kisebb (kb. 70–100 000 fő nagyságú) lengyel városokban a gazdasági helyzet mennyire fordítja a választópolgárokat rendszerszinten az ukrán menekültek ellen.

Külön kérdés a korábban már röviden említett emlékezetpolitika: 2022 őszétől kezdve a lengyel társadalomban egyre nagyobb teret nyertek azok a hangok, melyek arra kívántak

[84] KONFEDERACJA KORONY POLSKIEJ 2022.
[85] Ibid. 38-40.
[86] Ibid. 45.
[87] Ibid. 51.
[88] STAN POLITYKI 2022: 21.
[89] „Ale widać też, i nie jest to kwestia jednego sondażu, tylko tendencji, że im bardziej PO odchodzi od zasad liberalnej wolności na rzecz regulacji i rozwiązań socjalnych, tym bardziej zyskuje Konfederacja, jako ugrupowanie fundamentalnie wolnościowe, skupiając tych, którzy nie chcą, by ktokolwiek im narzucał rozwiązania ekologiczne czy ekonomiczne. Wzrost notowań Konfederacji wynikałby więc ze spadku notowań PO i odejścia tej partii od ultraliberalnego twardego elektoratu." RZECZPOSPOLITA 2023b.
[90] RZECZPOSPOLITA 2023c.

rámutatni: az UPA tevékenysége lengyelellenes mivoltának hangsúlyozása már a kommunizmus alatt, illetve 2014 (a Krím-félsziget Oroszország általi illegális elcsatolása) után nyert teret – sebészszikével megpróbálva elválasztani egymástól az UPA-hoz köthető szimbólumhasználatot és az ukránok által elkövetett népirtást (mindezt egy ténylegesen zajló orosz dezinformációs kampány idejében).[91]

Illegális migráció: Belarusz és Kalinyingrád

A 2022. február 24-ét követő időszakban az ukrajnai menekültek mellett a lengyel állami szerveknek a belorusz–lengyel határon korábban kezdődött illegális migrációs nyomásra is oda kellett figyelni. Varsó és a lengyel fegyveres szervek a belorusz hatóságok lépéseit (az illegális migránsokat a határra szállították) a hibrid hadviselés egyik elemeként kezelték,[92] megoldási javaslatuk pedig egyszerű volt: fizikai határkerítést kell építeni. A 187 kilométer hosszan húzódó műszaki létesítmények felépítését 2022. január 25-én kezdték meg, a 4,5 méter magas acélpanelekből és a tetejükre rakott szögesdrótból álló kerítés építése ugyanezen év június 30-án fejeződött be[93] – ennek köszönhetően a lengyel Határőrség 2023. januári tájékoztatása szerint a határon megpróbált illegális határátlépések száma több mint 60 százalékkal (a 2021-es negyvenezerről egy évvel később 15 700-ra) csökkent.[94] A hibrid hadviselés egyes belorusz vonatkozású elemei az ukrajnai menekültek elleni orosz dezinformációs kampányban is helyet kaptak[95] – azonban ezen kampányok fő karaktere még mindig az Ukrajnának adott lengyel katonai támogatással, Varsó NATO-tagságával, illetve egyéb katonai kérdésekkel függ össze.[96]

2022. november 2-án Mariusz Błaszczak miniszterelnök-helyettes és nemzetvédelmi miniszter arról tájékoztatott: amiatt, hogy az Oroszország kalinyingrádi oblasztyjában található repteret megnyitották a Közel-Keletről és Afrikából érkező járatok számára, a lengyel kormány ideiglenes kerítés felépítéséről döntött a lengyel–orosz határszakaszon. A kerítésépítéseket egy ellenzéki képviselő értelmetlennek nevezte, illetve pénzügyi szempontból kritizálta.[97]

Összefoglalás

Felmérve azt a (kül)politikai és történelmi lehetőséget, amely a 2022. február 24-én kiújult, Ukrajna elleni orosz agresszió nyomán Lengyelország (és a közép-európai térség) előtt adódott, a varsói kormányzat racionális döntést hozott, s kiterjedt segítségnyújtást biztosított Ukrajna, illetve az ukrán állampolgárok megsegítésére. A kormányzat az ukrán menekültek befogadásával és integrációjával minden valószínűség szerint (a lengyel

[91] Erről, illetve a lengyel nyelvű interneten megjelenő ukránellenes gyűlöletbeszédről ld. Tymińska -Korpal, -Sęk 2023.
[92] Gov.pl 2021.
[93] Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji 2022.
[94] Prk24.pl 2023.
[95] Rządowe Centrum Bezpieczeństwa 2022b.
[96] Rządowe Centrum Bezpieczeństwa 2023.
[97] Rzeczpospolita 2022b.

állampolgárok EU-n belüli munkamigrációját is pótolva) a strukturális munkanélküliséget, az elöregedő népességből eredő problémákat kívánta már röviddel 2022. február 24-ét követően is orvosolni, illetve az ország nemzetközi súlyát célozza növelni a lengyel (ipari) termelés felfuttatásán keresztül.

Ezen politika azon a társadalmi integráción múlik, mely érinti a terhelt lengyel–ukrán történelmi múltat és annak értelmezését, másfelől kiterjed a nagyszámú menekült lengyelországi (tartós) jelenléte által okozott kérdésekre. Ezek között például a lakhatással összefüggő kérdések állnak, illetve az, hogy az országban maradó ukrán kisebbség (etnikai alapon) meg kívánja-e szervezni saját politikai képviseletét. Megvalósulása esetén az utóbbi jó eséllyel tartósan meghatározhatja a lengyel pártpolitika alakulását. Egy fokozatosan polarizálódó, és egyre inkább két nagy párt politikai váltógazdasága körül szerveződő lengyel belpolitikában egy etnikai alapon szerveződő, hárommillió választókorú esetén a voksok tíz-tizenöt százalékára számítható[98] ukrán politikai formáció esetleges megjelenése pontosan annak etnikai jelleg miatt tartósabb tömbként maradhat fenn – ráadásul olyan formációként, mely mögött demográfiai tartalék áll.

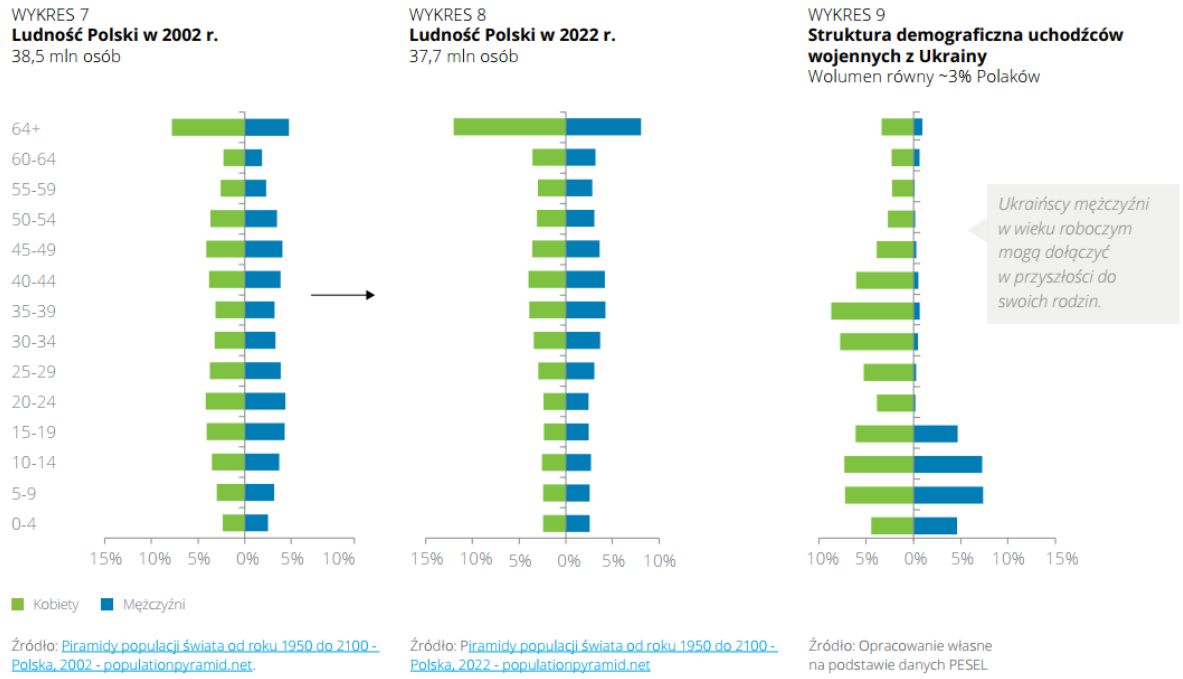

7. ábra: A lengyel korfa 2002-ben és 2022-ben, illetve az ukrajnai háborús menekültek életkori eloszlása[99]

[98] „Jeśli będziemy mieli trzy miliony dorosłych Ukraińców, to oni są w stanie wymyślić sobie partię ukraińską i wprowadzić 10-15-procentową partię do parlamentu, co ja powitałbym co najmniej z ciekawością, jeśli nie z radością. Natomiast czy na taką ciekawość i radość są przygotowani inni wyborcy? To już jest problem czysto polityczny, który interesuje politologa, a będą też inne, czyli humanitarne, społeczne, ekonomiczne i inne, na których ja się znam mniej” WYBORCZA.PL 2022.

[99] DELOITTE 2022: 16.

Fontos kiemelni, hogy a Deloitte fenti jelentése szerint a háború befejeztével a jelenleg Ukrajnában tartózkodó munkaképes férfiak csatlakozhatnak családjaikhoz – ez újabb megoldandó problémákhoz vezethet (pszichológiai segítség biztosítása, a hadirokkantak munkaerőpiaci integrációjának megoldása, stb.).

A háború kiújulása következtében Lengyelország olyan lehetőséget kapott, mely az ország előtt álló (demográfiai, gazdasági) problémákat képes tartósan megoldani, növelni ezáltal az ország nemzetközi súlyát is – ez azonban csak akkor következhet be, ha a politikai elit következetesen és hideg fejjel képes lépéseket tenni. 2023 májusában Varsó előtt Ukrajna vonatkozásában nyitott kérdések sora áll, mely – a menekültek integrációján (részben) túlmutatva – kiterjed például a lengyel mezőgazdaság versenyképességének fenntartására, vagy a lengyel ipar belső szerkezetének fenntarthatóvá tételére is.[100]

Az ország mindenkori kormányzata előtt álló kérdések továbbra is stratégiai szintű, egyes ágazatokra kiterjedő tervezést és policy-implementációt kívánnak. Ezen stratégiai szintű tervezésnek azonban a jelenlegi kormánypártok oldaláról politikai korlátai is vannak, melyek többek között az ukrán mezőgazdasági termékek kérdésében is megmutatkoztak (bár az ellenzéki Lengyel Néppárt már 2022 júliusában törvényjavaslatot nyújtott be[101] azért, hogy elkerüljék az Ukrajnából érkező mezőgazdasági termékek Lengyelországon belül maradását, a parlament PiS-es házelnöke nem foglalkozott a javaslattal,[102] az ügy 2023 tavaszára pedig mindenképpen „ráégett" a PiS-vezette kormányzatra).

A másik korlátozást a korábban említett emlékezetpolitikai kérdések jelentik. Bármennyire is üdvözlendő a jelenlegi kormánypártok törekvése a lengyel–ukrán történelem vitás kérdéseinek átbeszélésére és valamifajta közös alap kialakítására (elsősorban a Bandera-emlékezetre és az UPA-ra koncentrálva – lengyel szempontból úgy, hogy az ország *ne* adja fel a saját történelmét), egy külső szemlélő számára bármilyen, erre mutató lépés kevésbé válik hihetővé akkor, amikor ugyanezen időszakban a lengyel kormány Németországtól II. világháborús jóvátételt követel. Másként megfogalmazva: saját regionális súlya növelése érdekében a mindenkori lengyel kormányzatnak a *megbízható nemzetközi aktor* létéből eredő kötelezettségeket is fel kell vállalnia.

Ezúton köszönöm varsói beszélgetőpartnereimnek, hogy tudásukkal és meglátásaikkal hozzájárultak ezen elemzés elkészültéhez. Külön köszönet Mitrovits Miklósnak az illusztrációként szolgáló két, tüntetésen készült kép biztosításáért.

[100] Utóbbival kapcsolatban megjegyzendő: biztonsági szempontból nagy valószínűség szerint a lengyel hadiipari üzemek számára külföldi állampolgár alkalmazása biztonsági kockázatot jelent – felfuttatott termelés esetén más szektorokból kell a munkavállalókat biztosítani, s a megüresedett állásokat betölteni.
[101] RZESZOW.TVP.PL 2022.
[102] RZECZPOSPOLITA 2023d.

8. ábra Ukránellenes tüntetés Varsóban, 2023. május 1-jén. Fotó: Mitrovits Miklós

IRODALOMJEGYZÉK

BANKIER (2021): *Górny: Liczba Ukraińców w Polsce wróciła do poziomu sprzed pandemii; statystyki mogą być zaburzone*. 2021.12.18. Forrás: https://www.bankier.pl/wiadomosc/Gorny-Liczba-Ukraincow-w-Polsce-wrocila-do-poziomu-sprzed-pandemii-statystyki-moga-byc-zaburzone-8239097.html (Megtekintve: 2023.04.28.)

BANKIER (2023): *Ukraińcy nie załamali polskiego rynku pracy. Wręcz przeciwnie*. 2023.02.24. Forrás: https://www.bankier.pl/wiadomosc/Ukraincy-nie-zalamali-polskiego-rynku-pracy-Wrecz-przeciwnie-8495020.html (Megtekintve: 2023.04.28.)

CARITAS POLSKA (2022): *Pomoc dla Ukrainy*. Forrás: https://caritas.pl/ukraina/ (Megtekintve: 2023.04.28.)

CBOS (2022): *Polacy wobec rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Komunikat z badań 38/2022*, 2022. Forrás: https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2022/K_038_22.PDF (Megtekintve: 2023.04.28.)

CBOS (2023): *Komunikat z badań Nr 33/2023: Stosunek do innych narodów rok po wybuchu wojny na Ukrainie*. 2023. március, ISSN 2353-5822 (Megtekintve: 2023.04.28.)

DELOITTE (2022): *Uchodźcy z Ukrainy w Polsce. Wyzwania i potencjał integracji*. Forrás: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pl/Documents/Reports/pl-Uchodzcy-z-Ukrainy-w-Polsce-Report.pdf (Megtekintve: 2023.04.28.)

DEMAGOG (2022): *Co wiemy o „zorganizowanych grupach" uchodźców w Przemyślu?* 2022.11.30 Forrás: https://demagog.org.pl/analizy_i_raporty/co-wiemy-o-zorganizowanych-grupach-uchodzcow-w-przemyslu (Megtekintve: 2023.04.28.)

EUROPEAN PARLIAMENT (2022): *Background note for the CONT-LIBE joint public hearing with authorities of Member States on the "Financial support for the treatment and accompanying of Ukrainian refugees"*. Forrás: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/740000/IPOL_BRI(2022)740000_EN.pdf (Megtekintve: 2023.04.28.)

EWL REPORT (2022): *„Ukrainian refugees – vocational activation in Germany and in Poland"*. ISBN 978-83-961929-4-3 Forrás: https://ewl.com.pl/en/report-ukrainian-refugees-vocational-activation-in-germany-and-in-poland/ (Megtekintve: 2023.04.28.)

FIRLIT-FESNAK, Grażyna (2022): *Działania administracji publicznej wobec uchodźców wojennych z Ukrainy w Polsce – pierwszy miesiąc budowania systemu pomocy*, In: Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytet Warszawski, *Inwazja Rosji na Ukrainę. Społeczeństwo i polityka wobec kryzysu uchodźczego w pierwszym miesiącu wojny*. https://wnpism.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/04/Kryzys-uchodzczy-2022-raport-KPS.pdf (Megtekintve: 2023.04.28.)

FORUM ODPOWIEDZIALNEGO BIZNESU (2022): *Warszawa w kryzysie uchodźczym – raport po trzech miesiącach wojny*. 2022.06.30. Forrás: https://odpowiedzialnybiznes.pl/aktualno%C5%9Bci/warszawa-w-kryzysie-uchodzczym/ (Megtekintve: 2023.04.28.)

GOV.PL (2021): *Hybrydowa agresja Białorusi na UE*. 2021.11.9. Forrás: https://www.gov.pl/web/sluzby-specjalne/hybrydowa-agresja-bialorusi-na-ue (Megtekintve: 2023.04.28.)

JANKOWIAK, Stanisław (2020): *„Przebaczamy i prosimy o przebaczenie" – czyli o tym, czy polskie społeczeństwo zrozumiało gest biskupów o przebaczeniu Niemcom?* 2020.02.05. Forrás: https://twojahistoria.pl/2020/02/05/przebaczamy-i-prosimy-o-przebaczenie-czyli-o-tym-czy-polskie-spoleczenstwo-zrozumialo-gest-biskupow-o-przebaczeniu-niemcom/ (Megtekintve: 2023.04.28.)

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW (2022): *Pełnomocnik Rządu do spraw uchodźców wojennych z Ukrainy.* 2022.04.04. Forrás: https://www.gov.pl/web/premier/pelnomocnik-rzadu-do-spraw-uchodzcow-wojennych-z-ukrainy (Megtekintve: 2023.04.28.)

KONFEDERACJA KORONY POLSKIEJ (2022): *Stop ukrainizacji Polski*. 2022.07. Forrás: https://konfederacjakoronypolskiej.pl/wp-content/uploads/2022/07/SUP-luz.pdf (Megtekintve: 2023.04.28.)

MADRJAS, Jakub (2023): *Grupa PKP podsumowuje pomoc dla Ukrainy*. 2023.02.24. Forrás: https://www.rynek-kolejowy.pl/mobile/grupa-pkp-podsumowuje-pomoc-dla-ukrainy-112169.html (Megtekintve: 2023.04.28.)

MAZUR, Bogusław (2022): *Powstała interaktywna mapa lokalowej pomocy dla uchodźców z Ukrainy*. 2022.03.02. Forrás: https://raportcsr.pl/powstala-interaktywna-mapa-lokalowej-pomocy-dla-uchodzcow-z-ukrainy (Megtekintve: 2023.04.28.)

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI (2022): *Zakończenie budowy fizycznej części zapory na granicy polsko-białoruskiej.* 2022.06.30. Forrás: https://www.gov.pl/web/mswia/zakonczenie-budowy-fizycznej-czesci-zapory-na-granicy-polsko-bialoruskiej--wydarzenie-z-udzialem-kierownictwa-mswia (Megtekintve: 2023.04.28.)

MONEY.PL (2022a): *Wojna w Ukrainie. Co piąta polska firma musiała ograniczyć działalność*. 2022.03.23. Forrás: https://www.money.pl/gospodarka/wojna-w-ukrainie-co-piata-polska-firma-musiala-ograniczyc-dzialalnosc-6750264914602816a.html (Megtekintve: 2023.04.28.)

MONEY.PL (2022b): *Rosja chce zgasić światła w Ukrainie. Polska musi być gotowa pomóc. Będziemy?* 2022.11.25. Forrás: https://www.money.pl/gospodarka/rosja-chce-zgasic-swiatla-w-ukrainie-polska-musi-byc-gotowa-pomoc-bedziemy-6837487973518016a.html (Megtekintve: 2023.04.28.)

MONEY.PL (2023): *Wiemy, co dalej z 500 plus dla dzieci z Ukrainy*. 2023.01.31. Forrás: https://www.money.pl/gospodarka/wiemy-co-dalej-z-500-plus-dla-dzieci-z-ukrainy-6861466958818144a.html (Megtekintve: 2023.04.28.)

NIST (2022): *Biuletyn NIST Nr 2, 2022*. Forrás: https://www.nist.gov.pl/downloadfile/5060 (Megtekintve: 2023.04.28.)

NOIZZ (2022): *Polacy zebrali wymagane 22,5 mln zł na Bayraktara dla Ukrainy*. 2022.07.24. Forrás: https://noizz.pl/spoleczenstwo/polacy-zebrali-wymagane-225-mln-zl-na-drona-bayraktar-dla-ukrainy/bg5njzd (Megtekintve: 2023.04.28.)

OŁDAK, Małgorzata (2022): *Społeczeństwo obywatelskie w Polsce wobec kryzysu uchodźczego w pierwszym miesiącu wojny. Wybrane przykłady*. In: Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytet Warszawski, *Inwazja Rosji na Ukrainę. Społeczeństwo i polityka wobec kryzysu uchodźczego w pierwszym miesiącu wojny*. https://wnpism.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/04/Kryzys-uchodzczy-2022-raport-KPS.pdf (Megtekintve: 2023.04.28.)

ORIGO (2023): *Eltörölnék a lengyel-ukrán határt*. 2023.04.06. Forrás: https://www.origo.hu/nagyvilag/20230406-lengyelorszag-elfoglalna-ukrajnat.html (Megtekintve: 2023.04.28.)

OTTO WORK FORCE (d.n.): *Kto zastąpi ukraińskich mężczyzn na polskim rynku pracy?* Forrás: https://ottoworkforce.com/pl/kto-zastapi-ukrainskich-mezczyzn-na-polskim-rynku-pracy (Megtekintve: 2023.04.28.)

PAP (2023a): *Wojciech Bakun: Przemyśl dla Ukrainy stanowi "ludzką bramę" w stronę Europy (wywiad)*. 2023.02.24. Forrás: https://samorzad.pap.pl/kategoria/opinie/wojciech-bakun-przemysl-dla-ukrainy-stanowi-ludzka-brame-w-strone-europy-wywiad (Megtekintve: 2023.04.28.)

PAP (2023b): *Lublin podsumował roczną pomoc dla uchodźców z Ukrainy. Kolejna w drodze*. 2023.02.23. Forrás: https://www.portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spoleczenstwo/lublin-podsumowal-roczna-pomoc-dla-uchodzcow-z-ukrainy-kolejna-w-drodze,442863.html (Megtekintve: 2023.04.28.)

POLITYKAZDROWOTNA.PL (2022): *Polskie procedury ukraińskich lekarzy*. 2022.07.18. Forrás: https://politykazdrowotna.com/artykul/polskie-procedury-ukrainskich/903568 (Megtekintve: 2023.04.28.)

POLSKI INSTYTUT EKONOMICZNY (2022a): *Pomoc polskiego społeczeństwa dla uchodźców z Ukrainy*. Forrás: https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2022/07/Pomoc-pol-spol-UKR-22.07.2022-D-1.pdf (Megtekintve: 2023.04.28.)

POLSKI INSTYTUT EKONOMICZNY (2022b): *Ukraińskie firmy w Polsce po wybuchu wojny w 2022 r*. Forrás: https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2023/01/PIE-Raport_Ukrainskie_firmy_2022-1.pdf (Megtekintve: 2023.04.28.)

PRK24.PL (2023): *Straż Graniczna: liczba prób nielegalnego przekroczenia granicy polsko-białoruskiej spadła o ponad 60 procent*. 2023.01.06. Forrás: https://prk24.pl/65511588/straz-graniczna-liczba-prob-nielegalnego-przekroczenia-granicy-polskobialoruskiej-spadla-o-ponad-60-procent (Megtekintve: 2023.04.28.)

RADIO LUBLIN (2022): *Lubelskie: rośnie liczba uchodźców przybywających z Ukrainy*. 2022.11.29. Forrás: https://radio.lublin.pl/2022/11/lubelskie-rosnie-liczba-uchodzcow-przybywajacych-z-ukrainy/ (Megtekintve: 2023.04.28.)

RADIO PLUS (2023): *Paweł Szefernaker w Sednie Sprawy: 'Uchodźcy będą mogli wystąpić o stały pobyt w Polsce'*. 2023.02.24. Forrás: https://www.radioplus.pl/wiadomosci/pawel-szefernaker-w-sednie-sprawy-uchodzcy-beda-mogli-wystapic-o-staly-pobyt-w-polsce-aa-BQNA-JjRr-gscR.html (Megtekintve: 2023.04.28.)

RADIO ZET (2023): *Paweł Szefernaker: 700 tys. uchodźców podjęło w Polsce pracę. Mamy zdjęcia i odciski wszystkich, którzy chcą zostać dłużej* 2023.02.27. Forrás: https://wiadomosci.radiozet.pl/Gosc-Radia-ZET/pawel-szefernaker-700-tys-uchodzcow-podjelo-w-polsce-prace-mamy-zdjecia-i-odciski-wszystkich-ktorzy-chca-zostac-dluzej-27022023 (Megtekintve: 2023.04.28.)

RANDSTAD.HU (2019): *mi is az a gig economy?* 2019.08.01. Forrás: https://www.randstad.hu/workforce-insights/munkaeropiac/mi-is-az-a-gig-economy/ (Megtekintve: 2023.04.28.)

RAPORT EWL (2023): *Raport „Uchodźcy wojenni z Ukrainy. Wielkanoc w Polsce"*. EWL Group. https://ewl.com.pl/raport-uchodzcy-wojenni-z-ukrainy-wielkanoc-w-polsce/ (Megtekintve: 2023.04.28.)

RATING GROUP (2023): *Comprehensive research: How the war changed me and the country. Summary of the year*. 2023.02.21. Forrás: https://ratinggroup.ua/en/research/ukraine/kompleksne_dosl_dzhennya_yak_v_yna_zm_nila_mene_ta_kra_nu_p_dsumki_roku.html (Megtekintve: 2023.04.28.)

RZĄDOWE CENTRUM BEZPIECZEŃSTWA (2022a): [@RCB_RP] *Rosyjskiej agresji zbrojnej na Ukrainę towarzyszy operacja dezinformacyjna wymierzona w postrzeganie Ukrainy i uchodźców szukających w Polsce schronienia przed wojną. Poznaj główne linie fałszywych narracji występujących w operacji i nie daj się oszukać. #DisInfoRadarRCB* 2022.03.02. Forrás: https://twitter.com/RCB_RP/status/1498991005307080707 Megtekintve: 2023. április 28

RZĄDOWE CENTRUM BEZPIECZEŃSTWA (2022b): [@RCB_PL] *Dezinformacja Federacji Rosyjskiej wymierzona przeciw Polsce. Weryfikuj Informacje i nie daj się oszukać #dezinformacja #DisInfoRadarRCB* 2022.03.24. Forrás: https://twitter.com/RCB_RP/status/1506986985801588746 (Megtekintve: 2023.04.28.)

RZĄDOWE CENTRUM BEZPIECZEŃSTWA (2023): [@RCB_PL] *We have been monitoring the activity of the Russian and Belarusian disinformation operation aimed i.e. at creating a false image of LIT-POL-UKR Brigade. In #DisInfoRadar we present the main false narratives present in Russian-Belarusian propaganda messages. Don't be fooled!* 2023.04.21. Forrás: https://twitter.com/RCB_RP/status/1649371916094808066 (Megtekintve: 2023.04.28.)

RZECZPOSPOLITA (2022a): *Szefernaker: Nie możemy w nieskończoność finansować uchodźców*. 2022.10.15. Forrás: https://www.rp.pl/biznes/art37243981-szefernaker-nie-mozemy-w-nieskonczonosc-finansowac-uchodzcow (Megtekintve: 2023.04.28.)

RZECZPOSPOLITA (2022b): *Powstanie nowy mur na granicy. Ochojska: To jest przerażające.* 2022.11.02. Forrás: https://www.rp.pl/polityka/art37340381-powstanie-nowy-mur-na-granicy-ochojska-to-jest-przerazajace (Megtekintve: 2023.05.13.)

RZECZPOSPOLITA (2023a): *Ukraińcy chcą żyć i pracować w Polsce. Sięgają po numery PESEL*. 2023.03.29. Forrás: https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art38222681-ukraincy-chca-zyc-i-pracowac-w-polsce-siegaja-po-numery-pesel (Megtekintve: 2023.04.28.)

RZECZPOSPOLITA (2023b): *Sondaż: Wspólna lista PSL i Polski 2050 daje zwycięstwo całej opozycji*. 2023.03.22. Forrás: https://www.rp.pl/polityka/art38172861-sondaz-wspolna-lista-psl-i-polski-2050-daje-zwyciestwo-calej-opozycji (Megtekintve: 2023.04.28.)

RZECZPOSPOLITA. (2023c): *Sondaż: Koalicja PiS z Konfederacją mogłaby mieć nawet 250 posłów*. 2023.04.23. Forrás: https://www.rp.pl/polityka/art38375041-sondaz-koalicja-pis-z-konfederacja-moglaby-miec-nawet-250-poslow (Megtekintve: 2023.04.28.)

RZECZPOSPOLITA (2023d): *Polska tonie w zbożu z Ukrainy*. 2023.04.04. Forrás: https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art38267381-polska-tonie-w-zbozu-z-ukrainy (Megtekintve: 2023.04.28.)

RZESZOW.TVP.PL (2022) *Projekt ustawy o ochronie krajowego rolnictwa posłów PSL - Koalicji Polskiej*. 2022.07.23. Forrás: https://rzeszow.tvp.pl/61451671/projekt-ustawy-o-ochronie-krajowego-rolnictwa-poslow-psl-koalicji-polskiej (Megtekintve: 2023.04.28.)

SHARAPOVA, Tetiana (2022). *Polska przygotowuje zmiany dotyczące uchodźców z Ukrainy*. 2022.11.21. Forrás: https://www.ukrainianinpoland.pl/a-new-strategy-for-refugees-from-ukraine-pl/ (Megtekintve: 2023.04.28.)

SKWIROWSKI, Piotr (2022a): *Gospodarczy obraz województw. Niekwestionowana dominacja Mazowsza*. 2022.05.09. Forrás: https://regiony.rp.pl/finanse-w-regionach/art36254811-gospodarczy-obraz-wojewodztw-niekwestionowana-dominacja-mazowsza (Megtekintve: 2023.04.28.)

SKWIROWSKI, Piotr (2022b): *Rzeka pomocy z Polski: jak 24 lutego zmienił nasze życie*. 2022.12.18. Forrás: https://www.rp.pl/gospodarka/art37629941-rzeka-pomocy-z-polski-jak-24-lutego-zmienil-nasze-zycie (Megtekintve: 2023.04.28.)

SŁOMSKI, D. (2022): *Wojna na Ukrainie odbije się na portfelach Polaków. Będzie widoczna w cenach i na rynku pracy*. 2022.02.25. Forrás: https://www.money.pl/banki/wojna-na-ukrainie-odbije-sie-na-portfelach-polakow-bedzie-widoczna-w-cenach-i-na-rynku-pracy-6740756389247488a.html (Megtekintve: 2023.04.28.)

SOLSKI, Łukasz: (2022): *We Lwowie budują domy modułowe dla uchodźców. Zobacz zdjęcia*. Przemyśl Nasze Miasto. 2022.11.30. Forrás: https://przemysl.naszemiasto.pl/we-lwowie-buduja-domy-modulowe-dla-uchodzcow-zobacz-zdjecia/ar/c9-9111465 (Megtekintve: 2023.04.28.)

STAN POLITYKI (2022): *Międzynarodowy ranking zaufania, Raport specjalny*. 2022.11. (Megtekintve: 2023.04.28.)

STOWARZYSZENIE INTERWENCJI PRAWNEJ (2022): *Jak otrzymać świadczenie 40 zł za zakwaterowanie uchodźcy?* (d.n.) Forrás: https://ukraina.interwencjaprawna.pl/jak-otrzymac-swiadczenie-40-zl-za-zakwaterowanie-uchodzcy/ (Megtekintve: 2023.04.28.)

TVN (2022): *Pomoc dla uchodźców o wartości 1,5 miliona złotych. Pieniądze na dary zebrali luteranie*. 2022.11.03. Forrás: https://tvn24.pl/polska/pomoc-dla-uchodzcow-w-krakowie-luteranie-ufundowali-dary-za-15-miliona-zlotych-6192191 (Megtekintve: 2023.04.28.)

TYMIŃSKA, A., KORPAL, P. & SĘK, M. (2023): *Przyjdą i zabiorą: Antyukraińska mowa nienawiści na polskim Twitterze* Forrás: https://hfhr.pl/upload/2023/04/przyjda-i-zabiora-raport-o-antyukrainskiej-mowie-nienawisci.pdf (Megtekintve: 2023.04.28.)

UNHCR (2022a): *Ukraine Situation Regional Refugee Response Plan March-December 2022*. Forrás: https://reporting.unhcr.org/document/2219 (Megtekintve: 2023.04.28.)

UNHCR (2022b): *Ukraine Situation Regional Refugee Response Plan Summary and Inter-Agency Funding Requirements March-August 2022*. Forrás: https://reporting.unhcr.org/ukraine-situation-rrp-summary (Megtekintve: 2023.04.28.)

UNHCR (2023): *Ukraine Situation Regional Refugee Response Plan January-December 2023*. Forrás: https://reporting.unhcr.org/ukraine-regional-refugee-response-plan (Megtekintve: 2023.04.28.)

URZĄD DO SPRAW CUDZOZIEMCÓW (2023): *Nowelizacja ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa*. 2023.01.30. Forrás: https://www.gov.pl/web/udsc/nowelizacja-ustawy-o-pomocy-obywatelom-ukrainy-w-zwiazku-z-konfliktem-zbrojnym-na-terytorium-tego-panstwa (Megtekintve: 2023.04.28.)

USTAWA Z DNIA 12 MARCA 2022 R. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, Dz.U. 2022 poz. 583 (2022). https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220000583/U/D20220583Lj.pdf (Megtekintve: 2023.04.28.)

WGOSPODARCE.PL (2023): *Kto blokuje lekarzy z Ukrainy?* 2023.01.23. Forrás: https://wgospodarce.pl/informacje/122424-kto-blokuje-lekarzy-z-ukrainy (Megtekintve: 2023.04.28.)

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W KRAKOWIE (2022): *Ponad ćwierć miliona ofert pracy dla obywateli Ukrainy na portalu pracawpolsce.gov.pl*. 2022.10.27. Forrás: https://wupkrakow.praca.gov.pl/-/19386116-ponad-cwierc-miliona-ofert-pracy-dla-obywateli-ukrainy-na-portalu-pracawpolsce-gov-pl (Megtekintve: 2023.04.28.)

WPOLITYCE.PL (2022): *Samorządy otrzymają od rządu pieniądze za pomoc uchodźcom!* (d.n.) Forrás: https://wpolityce.pl/spoleczenstwo/589839-samorzady-otrzymaja-od-rzadu-pieniadze-za-pomoc-uchodzcom (Megtekintve: 2023.04.28.)

WYBORCZA.PL (2022): *Migalski: Za jakiś czas w polskim parlamencie pojawi się 15-procentowa partia Ukraińców wojna w Ukrainie*, 2022.03.25. Forrás: https://wyborcza.pl/7,82983,28260508,migalski-za-jakis-czas-w-polskim-parlamencie-pojawi-sie-15-procentowa.html (Megtekintve: 2023.04.28.)

ZNP (2022): *Postulaty ZNP do MEiN dot. kształcenia dzieci i młodzieży uchodźczej*. (d.n.) Forrás: https://znp.edu.pl/postulaty-znp-do-mein-dot-ksztalcenia-dzieci-i-mlodziezy-uchodzczej-2 (Megtekintve: 2023.04.28.)

HORIZONT ELEMZÉSEK

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Szerkesztés és tördelés: Györgyi Dominika Zita

Lektorálta: Dr. Pénzváltó Nikolett

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Szerző, Szerzők, 2023

© Migrációkutató Intézet, 2023

ISSN 2677-1780